

Socialdepartementet

Handlingsplan för jämställda pensioner

Mot bakgrund av de skillnader som finns mellan mäns och kvinnors pensioner bestämde Pensionsgruppen i maj 2015 att en särskild granskning skulle göras av pensionerna ur ett jämställdhetsperspektiv. I ett första steg har en analys gjorts av pensionsgapet ur nio olika perspektiv. Den analysen presenterades i rapporten Jämställda pensioner (Ds 2016:19) i juni 2016. Skrivelsen har därefter skickats ut för synpunkter till ett antal instanser och ett relativt stort antal synpunkter har också kommit in. Utifrån den analys som har gjorts och de synpunkter som lämnats har Pensionsgruppen bestämt en handlingsplan för det fortsatta arbetet. Eftersom arbetet för jämställda pensioner kommer vara ett långsiktigt arbete kommer handlingsplanen komma att kunna ändras och kompletteras när erfarenheter vinnns eller när det finns andra skäl för det. Den handlingsplan som nu fastställs och som gäller tills vidare framgår nedan.

1. Översyn av grundskyddet

Grundskyddet i form av främst garantipensionen men även bostadstillägget har en stor betydelse för att reducera pensionsgapet mellan kvinnor och män. Eftersom det alltjämt finns skillnader i förvärvsinkomst mellan kvinnor och män under arbetslivet och då utjämningen av inkomster mellan könen går mycket långsamt, kommer grundskyddet också att ha en stor betydelse för pensionsgapet under lång tid. Till skillnad från den inkomstgrundade pensionen är garantipensionen prisindexerad och tappar därför successivt i betydelse som utjämnande faktor. Eftersom lönetillväxten har varit större än prisutvecklingen och bedöms vara det långsiktigt behöver förr eller senare åtgärder vidtas, i annat fall kommer fullt grundskydd generellt sett ligga under nivån för låg ekonomisk standard. Sådana åtgärder kan ske på olika sätt och en bred analys av alternativ bör därför göras.

Även änkepensionen reducerar pensionsgapet men den pågående utfasningen av änkepensionen minskar den effekten. Med tanke på att avvecklingen av änkepensionen, som också är en del av en blocköverskridande överenskommelse, till viss del kommer att vältra över kostnader på grundskyddet finns skäl att inkludera även dess effekt i översynen.

2. Förenkling av ansökningsförfarandet avseende överföring av premiepensionsrätt

Möjligheten att föra över premiepensionsrätt utnyttjas ytterst lite. Fullt utnyttjad skulle överföring av premiepensionsrätt i betydande grad kunna minska gapet. En orsak till att möjligheten nyttjas så lite bedöms vara att reglerna är onödigt krångliga. Reglerna bör därför förenklas på så sätt att det ska räcka med att givaren anmäler, tidsfristen för att anmäla förlängs och att anmälan ska kunna göras elektroniskt.

3. Utredning av möjlighet för sambor att föra över premiepensionsrätt

Enligt dagens regler är det endast möjligt för makar att föra över premiepensionsrätt. Pensionsmyndigheten har föreslagit att även sambor ska kunna föra över premiepensionsrätt. Principiellt vore detta önskvärt. Ytterligare utredning bör göras för att utreda möjligheten för ett genomförande.

4. Fortsatt analys av utträdet ur arbetslivet

Kvinnor lämnar i genomsnitt arbetslivet tidigare än män. Analyserna har visat att det inte tycks bero på skilda arbetslivsmönster mellan könen. Synpunkter har kommit om att effekter av arbetsmiljö, ohälsa och vård av anhörig har betydelse och därför är en förklaringsvariabel. Mot bakgrund av utträdesålderns betydelse för livsinkomsten och därmed för pensionens storlek och pensionsgapet bör en utvidgad analys av utträdet göras.

5. Fortsatt analys av förslaget om pensionsrätt för studier och barnår

Såväl pensionsrätt för studier som för barnår går i första hand till kvinnor och bidrar därför till att begränsa pensionsgapet. Pensionsmyndigheten konstaterar att pensionsrätt för barnår är mest träffsäkert och föreslår därför att även de medel som avsätts för studier i stället används till pensionsrätt för barnår. Detta skulle ytterligare minska pensionsgapet – om än relativt lite.

Något ställningstagande för förslaget har inte gjorts. Ytterligare analys av förslaget och då särskilt dess effekter för jämställdheten bör göras.

6. Ytterligare överväganden om möjligheten att dela pensionsrätt

I den ursprungliga pensionsöverenskommelsen fanns uttalandet att pensionsrätt skulle delas mellan makar. Under arbetet med pensionsreformen utreddes hur delning av allmän pension resp. tjänstepension skulle kunna ske. Utredningsarbetet ledde dock till att regler för delning inte genomfördes till följd av för stora negativa effekter om det skulle skett. I stället infördes möjligheten att föra över premiepensionsrätt. Den analys som nu gjorts finner att inga förändringar skett som gör att det finns skäl att ändra de tidigare bedömningarna, annat än om man nu är beredd att acceptera de nackdelar som tidigare inte accepterades. Mot bakgrund av de ursprungliga ambitioner om delad pensionsrätt som fanns finns skäl att ytterligare överväga möjligheter och om de tidigare skälen mot en delning bör och kan omprövas.

7. En årlig redovisning av jämställda pensioner

Arbetet för mer jämställda pensioner är långsiktigt. För att upprätthålla diskussion och aktiviteter bör en årlig redovisning ske av pensionsgapet och utvecklingen av mer jämställda pensioner. Redovisningen ska även visa vad som skett under året och bedömda effekter av eventuella förändringar.

8. Följa utvecklingen av faktorer utanför det allmänna pensionssystemet som påverkar jämställda pensioner

Analysen i skrivelsen har visat att det finns flera delar utanför Pensionsgruppens ansvarsområde som påtagligt påverkar storleken av pensionsgapet. Frågorna har dock så stor betydelse för jämställda pensioner att det är angeläget för Pensionsgruppen att följa utvecklingen och uppmärksamma berörda i samhället på förhållandena. De delar som det närmast handlar om är

- deltidens utveckling för kvinnor och män och dess betydelse för pensionsgapet
- jämställdheten i föräldraförsäkringen
- jämställdheten på arbetsmarknaden
- tjänstepensionernas utformning och utveckling

